

EGYETÉRTÉS

KOSSUTH FERENCZ főmunkatárs.

ÖTÖVÖS KÁROLY szépirodalmi főmunkatárs.

SZERKESZTŐSÉG: BUDAPEST, IV. VÁRMEGYE-UTCA 11. Telefon száma 785.

Mai számunk főbb közleményei: Veszélyeztetik: Mindent a hatalomért! Sztrájk, vagy halál.

Mindent a hatalomért!

Lukács László pénzügyminiszter ur e hét végén leteszi a Haz asztalára a költségvetést. Fogadjuk-e ezt a hirt úgy, mint a komoly parlamenti munkásság csipogó fecskéjét? Következtessük-e belőle azt, hogy a kormány hírtelen lekanyarodott a megmondhatatlanság tükés ösvényéről és rálepet a becstelens haladás széles országújtjára, a melyen most már kifeszített vitorlakkal öhajítja behozni az általa elfecserélt nagy erkölcsi és anyagi javakat? Ezt olvashatjuk-e ki abból a néhány betűs újságból? Nem. Hiába csavarjuk föl optimizmusunkat bármilyen magas fokra, mégis azt kell mondanunk: nem. A kormány, helyesebben gróf Tisza István miniszterelnök ur, nem akar békességet, nem akar nyugalmas munkát: ő néhány, heti, vagy hónapi kegyetlen kaszabolást akar, hogy azután a meddig csak kedves egészsége megengedi, békén terjeszkedhessen el a hatalom puhára párnázott székén. Nem jelleköl kell az embernek ezt a jóslatot kislábálnia, Tisza István ur maga állítja, hogy a mostani házszabályoknak bilincsekbe kovácsolása van legfeljebb irva arra a listára, amelyre program-pontjait egymás alá jegyezte. Hogy Lukács László pénzügyminiszter ur pénteken, vagy szombaton egy másfél óras beszédben azt fogja bizonyítani, hogy az ország helyzete olyan kétségbeesett, hogy iskolára fityinggel sem adhatunk többet, de másrészt a katonai kiadások bátran fokozhatók, miután a nemzet-vagyon gyarapodása, hiéftelen méretekkel öltött: — ez a másfélórás beszéd nem jelent semmit. Pusztá formáltság. Minden őszszel megseleksi ezt a logikai erőmutatványt a pénzügyminiszter ur. Meg fogja most is tenni. Máskor azonban az ekzpozé a pihent erővel dologhoz fogott parlament első stációja volt. Utánna következtek törvények, reformok, költségvetés

— szóval az országgyűlés teremtett, amennyit a hatvanhetes politika nyitgében teremthetett. Most azonban, mint emittettük, a finansziák urának beszéde nem lesz az a fontos étape, mert utána nem alkotás, hanem rombolás következik.

Tisza István ur mindenkéül előbbre valónak gondolja a házszabályok módosítását. A meggyőződés látszatával vallja ez az ember, hogy az országnak van szüksége kemény házszabályokra. Holott ezen a ponton van az ő vezetés tévedése. Klotirre neki és a benne megtestesült politikának van szüksége. Ha a nemzet azt látja, hogy az ő vágyainak szárnya a házszabályokba akad bele, könnyen segítene magán. De hiszen ez az eshetőség eleve ki van zárva: nem bocsátunk most a részlethe, hanem jellemzőképen úgy állítjuk föl a kérdést: mi történnék, ha a képviselőházban egy a Tisza fogalmi szerint törpe minoritás megakadályozná a magyar kormányt, vagy az önálló vánterületnek törvényerőre való emelkedését? Elkezelhetetlen ugyan ez a szituáció, de ha valamilyen pokoli csuda folytán mégis szembe találánánk magunkat vele, ott keresnők-e az orvosot, hogy névszerűt szavazást ne husz, hanem százhusz képviselő kérésben és hogy a költségvetést két hét, vagy két hónap alatt kell megszavazni? Képtelenség! Azonban ilyenről azért sem lehet szó, mert a premissák az álomk birodalmába tartoznak. A ki nemzeti politikát akar itt csinálni: csinálhat még akkor is, ha a képviselőház tanácskozásait ultraliberális házszabályok szabályozzák. A ki a nemzet nevében beszél, meghallgatják, ha az előirt tanácskozási idő már el is múlt; a ki a nemzet érdekében cselekedni akar, cselekedhetik úgy naprend előtt, mint naprend után. Csak hogy Tisza István urnak a háta mögött nem áll a nemzet, azért oly gyöngye a hangja, hogy a legkisebb zaj is eltemeti. Az ő politikája nem a nemzet politikája, azért érzi magát úgy a mostani házszabályos parlamentben, mint az az ember, aki sürű erdőben kereszthe akarja vinni a létrát. Anit ő akar művelni, az nincs a nemzet érdekében s éppen ezért történik meg minduntalan, hogy utjában eléje toppannak.

Ehisszük — bizony el! — hogy mindez Tisza István urnak kellemetlen. Tisza István urnak! De Tisza István ur nem az ország; az ő ké-

nyelme és nyugodalma semmiféle összefüggésben nincs az ország érdekében; az ő hatalomra való maradás nem multhatatlanul szükséges ám a nemzetnek! Hogy lehet tehát azt állítani, hogy a nemzet ellen követ el az merénylő, aki Tisza István ur elébe áll? Valamivel több joggal állítható az, miután Tisza István ur politikája oly dimetrálisan ellenkezik a nemzet politikájával: bünt követ el az, a ki utjába nem áll. Föltartóztatására a képviselőháznak csak egy eszköze van; a házszabályokba fektetett jogai. Mikor az ellenzék ezekhez nyúl, a nemzet életözfőny nyilatkozik meg benne. Ki csodálkozik tehát azon, ha az ellenzék élet-halálharcra fegyverkezik, annak látára, hogy Tisza István ur ezt az ellentállás utolsó mentsvárát akarja széthányni? Csak Tisza István ur, hogy Lukács László ur ekzpozéja után nem az ekét veszik elő, hanem a szöges buzogányt. No, de az ellenzék gondoskodik majd arról, hogy ez a csakány ne abban tegyen kárt, a miben Tisza István ur kárt akar tenni. Hanem mindezt.

Sztrájk, vagy halál.

„Szabadság, egyenlőség és testvériség, vagy halál!” Ez volt a jelszava annak idejében annak a harmincz millió embernek, aki a tizenhétézredik század végén fölkel a feudális Franciaországba szabad és modern Franciaországot csinált. A halált, mint appendixet hozzáfűzték a hármias evangéliumhoz. S hogy mit jelentett, ezt meg ma is sápadozva emlegetik a historikusok. A terrorizmus külön jelszava volt, remélete, teraszát és szállítván a guillotinek tömegesen az „anyagot”. Szeptemberi mártírások, augusztus 10 iki utcai harcok mind a jelszó értelmében válhattak valóra. Ma ugyszólván meg sem értjük már, hogy egy egész nép miképpen becsüthette olyan kicsire az emberéletet. A régi rendszer ellen oly nagy utat támadt, hogy azt mindentörőn össze akarták törni, ha az emberiség vétét meg is kellett érte csapni.

A nagy francia forradalom áldásait elfogadta az emberiség; erkölcsi fölött naprendre tért. Enyhébb erkölcsök uralma kezdődött s mind máig az emberéletnek meg van megint a régi értéke. Az eszmékért való harc nem követeli az embervért a társadalmi kereteken belül. Mert a mely eszmék önmagában nincs annyi ereje, hogy érvényesüljön, annak nincs értéke az emberiség előtt.

A mi szociálistáink annyira türelmetlenek, hogy nem akarják bevárni, a míg az eszme megéri és nagyra no, hanem az eszme talajt emberével akarják áztatni megint. Ilyen extrém elemek alatt nem a munkások érjük. A munkás csak eszköz a vezető kezében. Azt teszi, a mit azok határoznak, kikre ügyeit biza. Boldogulását, reményeinek valóra válását ezektől várja. A vezető azonban a szociálistáknak igéit hirdetően, kimondották már a »sztrájk vagy halál« jelszót és ezzel nem az eszmének, hanem az erőszaknak álltak a szolgálatába.

A dolog nagyon is napirenden van s ideje, hogy a közvélemény komolyan foglalkozzék vele. A kormány a fejlődő terrorizmussal szemben már nyilatkozott. Tisza miniszterelnök kijelentette, hogy azok ellen, akik önként sztrájkba lépnek, kormányintézkedést foganatosítani nem fog és nem enged. Az igazság és emberiség, valamint a jog szempontjaiból ez a kormány-ennunciációt kifogásolni nem lehet. A ki nem akar dolgozni — bármilyen okból is — azt munkára kényszeríteni nem lehet. Akár nagyobb bért akar kevesebb munkaért, akár a bányamű, vagy a munkarendszer nem tetszik neki, az emberi jogát gyakorolja, ha a munkát ott hagyja. S ha tömegesen egyszerre szüntetik be a munkát, az csak olyan megfélemlítés, mintha az egyes ember szünteti be a munkát. Bármilyen éles politikai ellentétet választanak el bennünket a kormánytól, ezt a kormányfelfogást helytelennek nem mondhatjuk. Jól tudjuk persze — és a tapasztalat sokszor be is bizonyította — hogy a között, amit a kormány kijelent és a között, amit eszlelsz, óvási úr látog. Sajnos, éppen a mi kormányunkat jellemzi ez. A tett megegyelje a kijelentést és megferdítva. S hogy a mostani miniszterelnök ki-jelentése is csak akadémius értelmű lehet, mutatja Hieronymi miniszter kijelentése, a ki ugyanolyan szemlélően nyilatkozott ugyan, de már „módozatokat” említtet, a melyek elég gyanusalmak látszanak.

De fölteve, hogy a kormány a tettekben is hű akarja maradni elvi álláspontjához, jogi és emberi szempontból kifogásolni azt sem lehet, hogy az államhatalom igemis megtörő intézkedéseket foganatosít, ha munkások, vagy munkavezetők terrorral akarják megakadályozni azokat, a kik igenis dolgozni akarnak. Ha az állam védi azokat a kik sztrájkba lépnek, védenie kell azokat is, a kik a békés munkát folytatni akarják. A magyar munkásmozgalom speciális fejlődésének egyik bizonyítéka, hogy a kormányennunciációk az ellentétes táborok rossz visszhangot keltettek. A munkások nincsenek megelégedve, hogy a sztrájkok ellen nem kértethet karhatalmat; a munkászervek aj-veszékének, hogy erőszakot alkalmaznak

azok ellen, a kik a dolgozni akarókat a munkában akadályozni akarják. Mert ezeket ők »sztrájkörök«-nek nevezik. Objektív aljaspontra, a mi a jog álláspontját jelenti, egyik fél sem tud nem egykedű. A durva erőszakot kívánják alkalmaztatni ugyanakkor, a mikor fölháborodnak az erőszakon.

A legdurvább és legfelháborítóbb erőszakot most a munkások vezetői alsalmazták: kimondták a »sztrájk, vagy halál« jelszót. Egy asztalosgyárban a munkások bérémeletet kértek. A gyárvezetéség mindent megtejt, a mit tehetett s akadtak is munkások, a kik a gyár ajánlatát elfogadták. De a szakgyesület sztrájkbizottsága mindenki halállal fenyegetett, a ki munkába nem állni. A kes és a furbóshat a legsúlyosabb argumentuma tehát a szakgyesületnek. Az ultima ratio ez, amely már a bün ösvényére lép, a gyilkosságot hirdeti, ha a munkás nem rendeli alá magát vakon és bután a sztrájk-bizottság akaratának. A kérdés már a kormányelők elé került, aki kijelentette, hogy az asztalos szakgyesület működését feljegyreszi.

Elérkezünk tehát a vérték a munkásmozgalomban. A vadász legrészesebb határán vagyunk, még mielőtt fejlettség dolgában a magyar szociálisták a külföldivel mérkőzhettek. A szervenélyi kilep-médrebből és arányan túl növekedve a terrorizmus fegyverrel veszi kezébe. Leggyászosabb tünetnyere ez a magyar munkásmozgalomnak s az emberiség géniusa ijedten takarja el arcát. Közül áll a föltesve, hogy a munkászakgyesületek egyszégtelen fejlődése okozta est. De sajnos, sok bűne van a munkaódo rendszernek is. Kiáító bizonyítéka ennek a pékmaffia, melynek legnagyobb bűnösei a mesterek voltak.

Akármi az oka: legfőbb ideje, hogy az államhatalom közbejejen. Mert különben a bün oly arányokat öit, hogy majd az államhatalom sem tud megbirkózni vele.

ORSZÁGGYÜLÉS.

A ki figyelemmel kísérte az olasz provizorium fölött folyó vitát, észrevehette, hogy a kormány tagjai és a fölszólalt szabadelvű párti képviselők sohasem beszéltek azokról a sérelmekről, amelyeket az ellenzék föl-szólt. Mindig más-ról beszéltek. És, hogy ez a más minél plauzibilisebb legyen, olyan véleményeket tulajdonítottak a baloldal szónokainak, a melyeket azok soha nem val-tottak, soha egy árva szóval nem érintettek.

Ezeket az átlátszó — és eredetük után könnyen fölismérhető — mesterkedések hán-lózatát tépte ma széjjel Kossuth Ferenc. A baloldal meg-megújuló tettszése és helyeslése közben bizonyította be, hogy: — nem igaz, hogy a függetlenségi párt ki-csinylt volna Olaszországot — hiszen Itá-

Az Egyetértés tárcaja.

A férjek jelleméről.

— Múltavány szerzőnek „Előadások a feleségekhez Akadémian” című új könyvéből. —

Írta: Szomaházy István.

A feltékenység — mondta egy ó-épyitomi bölcs, akit a felesége minden második napon östszekarmolt — a legelsőbbrendű ostobaságok egyike; mert vagy van ok ra, s akkor hiábavaló minden beszéd, vagy nincs s akkor mi szükség arra, hogy egymás életét megkieserítsük? A krónikák, tette hozzá a nagyvezír, még nem emlékeztek meg eddigre olyan férfiról, akit a felesége feltékenysége ténitet volna az istenes és jóra való életre.

Az ó-épyitomi bölcsnek sok tekintelhen igazsága van, de mivel axiómákkal mégse lehet kormányozni a világot, szerény tehet-ségemhez képest ki forom fejteni. Kegyetek előtt azokat az irányelveket, amelyek egy önzetlen, vén ember lelkében, hosszú évek tapasztalása után megérlelődtek. Uri kábel-lyok parkettáján és egyszerű ó-német hódol-lyokban — az ilyen öreg világesavargó hol meg nem fordul? — szomorú, fiatal asszonyok néha sirva öntöttek ki előttem a szí-nyüket, mert csalhatatlan bizonyosságuk volt arról, hogy a férjüknél egy idegen asszony megtestesített. Viszont mások, nem kevésbé szépek és fiatalok, szikrázó szemmel fogad-koztak, hogy követni fogják a Franciellon példáját, aki tudvalevőleg a „fogat fogt”-elvt vallotta. Akadnak, akik visszaköltöz-ködtek az édes mamához, mert a garderober rendezése közben, egy nyári mellény zse-bében, gyűrött cédulát találtak, ezzel a szöveggel: „Édes matuzsálm, biztonságban várom 9-cs órákor”. Egy temperamentumos asszony akképpen oldotta meg a esomót, hogy artalan gyufatartókat, majolikavázákat

és egyéb bútárgyakat vagdosott alaváló hűtestarsa fejéhez. Szóval a mód, amelyivel az asszonyok a szomorú esetet fogadják, idegrendszerükhez és a verakutukhoz képest nagyon különböző; de bizást állítanom, hogy egyik se célzavetető és tökéle-tes. A tulontul tragikus alapában meggyöngyüli a házaset épitményét, a nagyon is enyhe viszont elbizakodottsá és vakmerővé teszi a szörnyeteket, aki elég lelketlen ahhoz, hogy egy szép és hüseses teremtesről, ha csak ideig-óraig is megfede-kezzék.

Mielőtt azokra a módozatokra átrétek, amelyek az ugynevezett hódításokra vagy-hozó férjek ellenében ajánlatosak, engednék meg kisasszonyok, hogy a férjüket általában a következő kategóriákba oszszam: a) idegen női után futkosó férjek; b) olyanok, akiket csak az alkalom tesz gazemberekké; c) olyanok, akik gyávaságból hüsesesek a feleségükhez; d) akik elvileg hüek, de azért minden szép asszonyt megneveznek; e) akik csak az asszony direkt acquiaja folytán változnak át hőlőkől forróverű állatokká.

Amint látják, azt a hatodik kategóriát, amely minden körülmények közt hüseses marad, amely még a gondolatától is irtöz-nék annak, hogy egy idegen nővel hólmi szerelmi kalandokba bocsátkozzék: én, az öreg és tapasztalt professor, nem ismerem. Mint a nép ajka oly talpraesetten zongl: alapjában véve bizony egyikük se külön a Deakné vázsnánd.

Azokhoz az ideállistákhoz, akik az abso-lut hű férjek létezését vitatják, bátor vagyok a következő kérdést intézni: Tegyik föl, hogy az abszolút hű férjek véletlenül dolga akad az ausztráliai sziget-tenger valamelyik kereskedelmi kikötőjében. Hajóra ül, s szomorodott szívvel gondol el-hagyott feleségére, akit csak hét vagy nyolcz

hónap múlva fog viszontlátni. Aztán egy éj-jel, amikor a kabinjében nyugodtan álmo-dik, a hajó hírtelen sziklatóhoz ütődik, s mi-előtt csak gondolni is lehetne arra, hogy a leket betömék, az egész alkotmány, utasol-tól és patkányostul a víz alá merül. Csak ketten menekülnek meg: az abszolút hű férj és egy gyönyörű, rózsaszaru, istennői termélt anról nő. Hogyan, hogyan nem, az mellékes, de ez a két utas egy lakatlan szigetre vetődik, amely csupa buja, ká-bítóan illatos, dalszaki növény: a levegőben ultramarinzintű madarak röpök-nek, a mennyboltozat ragyogóan verőfényes, s a fiktől ismeretlen, de csodásza gyüm-örlékek. Szóval, egyszerre csak belesöp-pennék az ó-testamentum első fejezetébe, a paradicsomba, amelynek bájos és hü-sés gonszág. Mivel nem igen van reményük, hogy valami ható hamarosan a sziget alá vetődik, lomczokból és levelekből pompás kunyhót építenek s miként a mesebeli Robinzon, gyönyörű kis gazdaságra tesznek szert. Reggeltől estig és estétől reggelig együtt vannak, ha emberi szóra vágyakoz-nak, azt csak egymás ajkáról hallgatgatják s szíveknélkül, amikor távolról az ocean hullámait mormolják fölükbe az általó dalt, aggódva lesik egymás pihégsét, mert ah, oly végtelenül jól esik nekik, hogy a másik oly közel van... Minden áldott éjjel egy földel alatt vannak, amíg csak a nap ko-rongja a távol vizekből föl nem bukkanik. A bájos angol asszony eszobntó pillantás-sal néz a holdvilágnál a férfi szemébe s mámorosan, szerelmi listól remegve su-gogja:

— Egyedül vagyunk és körülöttünk a végtelenség... Mijndem bizonyos, hogy sohase kerülünk vissza oda, ahol féged egy türelmetlen asszony, engem egy epedő ier-vár... Szeretlek és boldog lennék, ha te is szeretnél... Egyedül vagyunk s fölöt-

tünk csupán a néma, a bizalmas, a szik-rázó csillagok lobognak... Oh, borúl-jeram és szoris magadhoz... Egő ajkam eleped a vgyótló, hogy a tiedre tapadha-som... Nezd, a nyári éjszaka is azt sugja a fillünkbe, hogy szeressük egy-mást... Igy fog szólni minden nap, minden éjjel s kinyúlóit termete szeretkezésre vágyóda-úsik a bánatos férfi lába ele... És a férfi — Kedves kisasszonyok, most eljutottam ah-hoz a kérdéshez, amelyet az abszolút fér-hüség vitatóiból intézni akarok. Vajjon akad-e az egész világon egyetlen férj, föl-te, hogy még innen van azon a koron, a melynek határai a szerelmi érzéseket ma-gukba fogadják, hogy ebben a helyzetben, a föntebb vázolt körülmények között, így fog szólni a ragyogó szemű asszonyhoz: — Bocsánat, kedves Nagysád, de én férj vagyok és a feleségemnek sirig tartó hü-séget fogadtam... Igaz, hogy talán so-hase látom többé az én távollevő czeiz-mát, igaz, hogy ön nemcsak szép, de bájos, emnivaló, sőt ugyszólván ellenállhatatlan, de az oltár előtt tett fogadalom se turi bögre ám, amit csak egy egyszeribe összetört az ember... S mivel én hüseses, szótartó és korrekt férj vagyok, hát hólmi esőkörről és öllelésekről abszolúte nem va-gyok hallandó eszmeeserekbe bocsátkozni... Ha Nagysádnak usy tetszik, hát szivesen eseevegek önnel az Ibsen drámáiban talá-ható misztikus elemről, de a szerelmet, ha kérem szabad, hagyjuk ki a játékból... Mit gondolnak, van-e olyan férj, aki egy válasszal? Haesek egy vac, azért az egy-ellen peltányért szivesen elismerem, hogy a férjek kilevezten százeleka hüsesek... De ha egy sínes, akkor senkise beszéljen ne-kiem az abszolút férj hüségéről, mert hiszen — amint láttuk — minden csak attól függ, hogy akad-e olyan alkalom, amelynél még a legitartóbb hüség is agonizál...

41956

